

Irena Samide, Špela Virant

Prostor

Izhodišče tematske številke *Prostor* je inventarizacija trenutnega stanja v humanistiki in družboslovju več desetletij po t. i. prostorskem obratu, ki je v ospredje znanstvenih raziskav postavil kategorijo prostora. Kako so zamisli Lefebvra, Foucaulta, Augéja, Bahtina, Lotmana, de Certeauja, Westphala in drugih, ki so se že trdno zasidrale v teoretskem ustroju, prispevale k razvoju posameznih humanističnih in družboslovnih znanosti? Kakšen vpliv in kakšno težo so imele? V kolikšni meri je na tej osnovi prišlo do spremembe percepcije prostorskih izkušenj? In kakšni so današnji pristopi k raziskavam prostora v različnih vedah?

Prispevki, zbrani v tem tematskem sklopu, se ukvarjajo z zaznavanjem prostora in razumevanjem prostorskih konceptov, z upodabljanjem, kreiranjem in strukturiranjem prostora ter s pomenom prostorskih izkušenj za znanstvene, umetniške in družbene prakse. Preučujejo oblike kreacije, inscenacije in reprezentacije prostora v različnih historičnih, medijskih in socialnih kontekstih, pri čemer segajo od teoretske refleksije do analize konkretnih prostorov in njihovih upodobitev. Jezikovna raznolikost – prispevki so napisani v slovenščini, angleščini, francoščini, španščini, italijanščini in nemščini ter prinašajo vpogled v različna jezikovna področja – pa implicitno opozarja na jezike kot prostore raznolikih misli.

Tematski sklop uvaja članek **Blaža Podlesnika**, ki kritično povzema in primerja teorije prostora na vzhodu in zahodu. Pri tem posebno pozornost posveti razmerju med literarnim besedilnim prostorom in zunajbesedilnim prostorom ter postopkom osmišljanja prostora kot oblikam kulturne prakse. Tudi **Clemens Ruthner** izhaja iz širše zasnovanih kulturoloških in antropoloških raziskav, vendar se pri tem osredotoči na raziskave mejnih prostorov in mejnih pojavov ter na njihovo uporabo v literarni vedi.

Sledi pet prispevkov, posvečenih analizi literarnih del – zastopane so slovanske, romanske in germanske literature –, ki upodabljajo prav mejne pojave in prostore. **Milka Car** obravnava literarna in neliterarna dela Augusta Šenoe in Miroslava Krleža. Osredotoča se na konstrukcije mejnih prostorov in njihove ideološke implikacije. **Alice Favaro** obravnava roman mehiškega pisatelja Emiliana Mongeja, ki pripoveduje o migrantih v Srednji Ameriki. **Patrizia Farinelli** primerja roman Mathiasa Ęnarda in zbirko dokumentarne proze Luke Rastella, deli, ki obravnavata vojne ob razpadu Jugoslavije kot mejne pojave. **Andrea Leskovec** pa obravnava dva sodobna nemška romana avtoric Maxi Obexer in Merle Kröger, ki pripovedujeta zgodbe migrantov na

poti iz Afrike v Evropo. Sklop člankov sklene študija **Katarine Marinčič**, ki preučuje mladostna dela Marcela Prousta. Za razliko od predhodnih člankov, ki raziskujejo literarne upodobitve konstrukcije mejnih prostorov in njihovih posledic, Katarina Marinčič ugotavlja, da je za Proustova zgodnja dela značilno prav zabrisovanje prostorskih razmejitev.

Naslednji trije prispevki se ukvarjajo z literarnimi reprezentacijami poti. **Meta Lenart Perger** analizira delo Marte Morazzoni, literarno rekonstrukcijo poti Ivane Orleanske. Prave potopise kot oblike opomenjanja prostora pa raziskujeta naslednja članka. **Andreja Bole Maia** je, izhajajoč iz teorij Deleuza in Guattarija, preučila potopisa Sigismunda (Žige) von Herbersteina in Adama Oleariusa ter se pri tem osredotočila na problem razmerja med tujim in prostorom. **Jelena Knežević** in **Ana Minić** pa sta raziskali potopise nemških popotnikov, ki so v prvi polovici 19. stoletja obiskali Črno goro in jo z literarnimi sredstvi semantizirali kot eksotično deželo. Sklop člankov, ki nudijo natančno branje literarnih in polliterarnih besedil z vidika prostorskih teorij, sklene članek **Ane Vogrinčič Čepič**, ki obravnava branje kot telesno prakso v prostoru.

Članka **Lilijane Burcar** in **Beti Žerovc** se ukvarjata s konkretnim prostorom bivše Jugoslavije, s postopki konstruiranja in opomenjanja tega prostora v literaturi in likovni umetnosti. S presečiščem med jezikom in zunajjezikovnim prostorom se ukvarja tudi članek **Ajde Bračič**, ki povezuje jezikoslovne in arhitekturne študije. Sledita članka, ki raziskujeta konkretne prostorske prakse v arhitekturi in gledališču. **Bogo Zupančič** raziskuje posebni osebni arhitekturni jezik Jožeta Plečnika, v katerem se inovativno spajata tradicija in modernizem, **Tomaž Toporišič** pa z analizo izbranih primerov raziskuje dinamiko semiotičnih jezikov v gledališkem prostoru. Tematski sklop sklene članek **Kristine Lahl**, ki analizira ideološke vidike simulacij prostora v računalniških igrah. Ta sklepni članek je nazoren primer rabe izsledkov dosedanjih raziskav na področju prostorskih študij v humanistiki in hkrati kaže pot k novim raziskovalnim področjem.